

[Το Σκασιαρχείο]

[Σημειώσεις για την ταινία]

[2010]

Νίκος Θεοδοσίου

ΤΕΧΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ

Τίτλος: **L 'école buissonnière**

Χρονολογία παραγωγής και χώρα παραγωγής: **1949, ΓΑΛΛΙΑ**

Διάρκεια: **89'**

Σκηνοθεσία: **Jean-Paul le Chanois**

Σενάριο: **Elise Freinet, Jean-Paul Le Chanois**

Μουσική: **Joseph Kosma**

Φωτογραφία: **Andre Dumaitre , Marc Fossard , Maurice Pecqueux**

Μοντάζ: **Emma Le Chanois**

Σκηνικά : **Bianchini , Claude Bouxin**

Πρωταγωνιστούν:

Bernard Blier (ο δάσκαλος κ Πασκάλ)

Juliette Faber (Λίζα, δασκάλα, η κόρη του παλιού δασκάλου)

Edouard Delmont (ο παλιός δάσκαλος κ. Αρνό)

Εταιρείες Παραγωγής: **Cooperative Generale du Cinema Francais**
Union Generale Cinematographique (UGC)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ιστορία διαδραματίζεται στη Γαλλία λίγο μετά το τέλος του Α Παγκοσμίου Πολέμου. Ένας δάσκαλος, ο κ. Πασκάλ φτάνει σε ένα μικρό χωριό για να αντικαταστήσει τον προηγούμενο δάσκαλο που βγαίνει σε σύνταξη. Πρόκειται για ένα παραδοσιακό χωριό με πατριαρχική δομή. Ο δάσκαλος, έχει στο μυαλό του νέες παιδαγωγικές μεθόδους που επιθυμεί να εφαρμόσει. Είναι αντίθετος με την αυστηρή πειθαρχία και την αποστήθιση. Στο δικό του σύστημα, οι μαθητές είναι αυτόνομες προσωπικότητες κι ο δάσκαλος έχει καθήκον να τους οδηγήσει στη γνώση μέσα από την ανακάλυψη της φύσης και της κοινωνίας. Οι χωρικοί αντιμετωπίζουν με επιφύλαξη τις νέες μεθόδους. Ανάμεσα στα παιδιά υπάρχει ένα «μαύρο πρόβατο»: ο Αλμπέρ, που έχει αποτύχει τρεις φορές στις εξετάσεις για το απολυτήριο του δημοτικού. Όταν η σύγκρουση του δασκάλου με τους συντηρητικούς προύχοντες του χωριού κορυφώνεται κι αυτοί ζητούν την απομάκρυνσή του, το δημοτικού συμβούλιο τον βάζει μπροστά στην εξής πρόκληση: θα διατηρήσει τη θέση του μόνο αν ο Αλμπέρ περάσει τις εξετάσεις.

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Ο ΜΥΘΟΣ

Αν και δεν αναφέρεται πουθενά, γνωρίζουμε ότι η ταινία στηρίζεται στη ζωή του μεγάλου μεταρρυθμιστή της παιδείας Σελεστέν Φρενέ. Παρ όλα αυτά δεν πρόκειται για ταινία ντοκιμαντέρ αλλά για ταινία μυθοπλασίας.

Το σενάριο βασίστηκε πάνω στις σημειώσεις της γυναίκας του Φρενέ, Ελίζας. Όλα τα πρόσωπα της ιστορίας (εκτός από αυτό του δασκάλου) είναι φανταστικά αλλά οι καταστάσεις τις οποίες αντιμετωπίζουν πραγματικές. Η ιστορία εκτυλίσσεται στη

διάρκεια μιας σχολικής χρονιάς αλλά στην πραγματικότητα αποτελεί συμπύκνωση 8 χρόνων διδακτικού έργου του Φρενέ στην πόλη Bar-sur-Loup. Σε αυτήν διορίστηκε για πρώτη φορά το 1920. Η ιδέα για το τυπογραφείο στο σχολείο, που βλέπουμε στην ταινία, υλοποιήθηκε το 1924 ενώ η διασχολική αλληλογραφία ξεκίνησε το 1926.

Η ταινία τελειώνει αισιόδοξα, με ένα «χάπυ έντ» όπως λένε στον κινηματογράφο, με τον δάσκαλο να καταφέρνει να κάνει αποδεκτές τις πρωτοποριακές μεθόδους του. Η πραγματικότητα ήταν διαφορετική. Ο Φρενέ, ειδικά την περίοδο που ανερχόταν ο φασισμός στην Ευρώπη, 1932-34, δέχτηκε ανηλεή πόλεμο από τους αντιδραστικούς κύκλους και υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει τη δημόσια εκπαίδευση. Το 1935 άνοιξε ένα ιδιωτικό, «προλεταριακό» όπως το ονόμαζε, σχολείο στη πόλη Vence.

Αναφερόμενος στην ταινία ο Φρενέ, σε ένα άρθρο του στο 10^ο τεύχος του περιοδικού του Κινήματος Φρενέ «L'Éducateur» (5 Φεβρουαρίου 1949), ενημερώνει τους συναδέλφους του ότι δεν πρόκειται για μια ταινία πάνω στις τεχνικές μεθόδους του συστήματός του, όπως πιθανόν αυτοί να περίμεναν, αλλά «μια ταινία που απευθύνεται στο ευρύ κοινό». Γι αυτό ο σκηνοθέτης «της έδωσε μυθοπλαστική διάσταση και κυρίως αφαίρεσε σημαντικά στοιχεία του δράματος όπως τη σύγκρουση της δημόσια εκπαίδευση με την εκκλησία ή την πολεμική των αντιδραστικών κύκλων, για να αποφύγει το μποικοτάρισμα της»

« Ο σκηνοθέτης, γράφει, επικεντρώνεται στο να παρουσιάσει στον κόσμο τα ψυχικά και ανθρωπιστικά προτερήματα της τεχνικής μας, στην ανανέωση και την επανεκτίμηση της παιδαγωγικής μεθόδου που βασίζεται στα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των παιδιών. Και κατά τη γνώμη, μου τα καταφέρνει περίφημα».

ΟΙ ΣΚΗΝΕΣ

«Αποδομώντας» την ταινία μπορούμε να τη χωρίσουμε σε έξι μέρη.

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Διάρκεια 2 λεπτά

Σε αυτό το τμήμα της ταινίας παίρνουμε μερικές πολύ βασικές πληροφορίες για τον ήρωά μας, τον δάσκαλο κ. Πασκάλ. Αποφοίτησε από το Πανεπιστήμιο το 1914 αλλά ξέσπασε ο πόλεμος και στρατεύτηκε αμέσως. Το 1918 τραυματίστηκε σοβαρά και έμεινε στο νοσοκομείο για ένα χρόνο.

Με το τέλος του πολέμου έχει μια μόνο επιθυμία: να προετοιμάσει μια καλύτερη ζωή μαζί με τα παιδιά.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Διάρκεια 17 λεπτά

Ο κ. Πασκάλ φτάνει στο χωριό. Βλέπουμε το χωριό, και ανακαλύπτουμε τη ζωή του, ταυτόχρονα με το δάσκαλο. Παράλληλα γνωρίζουμε τα βασικά πρόσωπα του έργου.

3. Η ΝΕΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Διάρκεια 45 λεπτά

Ξεκινούν τα μαθήματα στο σχολείο. Σιγά σιγά γνωρίζουμε τις νέες παιδαγωγικές μεθόδους του δασκάλου, τον τρόπο που εργάζεται, τις σχέσεις του με τα παιδιά. Ο δάσκαλος εισάγει το τυπογραφείο στο σχολείο και τα παιδιά δημιουργούν.

4. Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ

Διάρκεια 30 λεπτά

Αρχίζουν οι αμφιβολίες κι η κριτική των κατοίκων του χωριού. Ο δάσκαλος έρχεται αντιμέτωπος με τις αντιδραστικές ιδέες. Η σύγκρουση κορυφώνεται με την απαίτηση των αρχών του να απομακρυνθεί ο δάσκαλος. Το χωριό μοιράζεται στα δύο.

5. ΤΕΛΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Διάρκεια 10 λεπτά

Είναι η σκηνή στην οποία κορυφώνεται η δράση. Οι μαθητές δίνουν εξετάσεις σε επιτροπή του υπουργείου αλλά στην πραγματικότητα αυτός που κρίνεται είναι ο δάσκαλος.

6. Ο ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είναι η σκηνή που «κλείνει» την ιστορία και μας θυμίζει ότι παρακολούθησαμε μια ταινία μυθοπλασίας. Όλα τα παιδιά έχουν περάσει τις εξετάσεις ενώ εκδηλώνεται ο έρωτας της δασκάλας με τον δάσκαλο.

ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η πιο σημαντική σκηνή του έργου είναι η τελευταία (πριν τον επίλογο) όπου κορυφώνεται το δράμα. Χάρης σ αυτήν άλλωστε ο ΟΗΕ την έθεσε υπό την αιγίδα του καθώς «εικονογραφεί με εξαιρετικό τρόπο μια από τις πλευρές της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου». Άλλωστε η κυκλοφορία της ταινίας συνέπεσε με την ψήφιση από τον ΟΗΕ, το 1948, της **Οικουμενικής διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**.

Διαρκεί 10 λεπτά και 30 δευτερόλεπτα και διαδραματίζεται σε μια μεγάλη αίθουσα όπου οι μαθητές του κ. Πασκάλ δίνουν προφορικές εξετάσεις για να αποφοιτήσουν από το δημοτικό.

Το σκηνικό θυμίζει έντονα αίθουσα δικαστηρίου. Οι τοίχοι είναι γυμνοί. Σε έναν υπερυψωμένο χώρο βρίσκονται τα γραφεία των εξεταστών από τα οποία περνούν διαδοχικά οι εξεταζόμενοι μαθητές. Υπάρχει ένα ξύλινο κιγκλίδωμα πίσω από το οποίο βρίσκονται οι κάτοικοι του χωριού που παρακολουθούν με αγωνία την εξέλιξη της διαδικασίας.

Ο δάσκαλος κ. Πασκάλ φαίνεται να είναι ο κατηγορούμενος και οι μαθητές οι συνήγοροι υπεράσπισης. Άλλωστε η αίσθηση του δικαστηρίου δίνεται και από αποσπάσματα των διαλόγων όπου ακούμε τους εξεταστές - δικαστές να λένε «εμείς κρίνουμε από τα αποτελέσματα» ή «έχετε καλούς δικηγόρους».

Η σκηνή αποκτά ένταση όταν αρχίζει η εξέταση του Αλμπέρ γιατί κανείς, εκτός από τον δάσκαλο, δεν πιστεύει ότι μπορεί να περάσει. Αρχικά διστακτικός ο μαθητής, σταδιακά παίρνει θάρρος και απαντά με μεγαλύτερη άνεση. Όπως και τα άλλα παιδιά, υπεραμύνεται της διδακτικής μεθόδου του Φρενέ λέγοντας «καλύτερα να μιλάς με την καρδιά σου παρά με τη μνήμη».

Κι η κορύφωση έρχεται όταν κάνει την αναφορά του στα δικαιώματα του ανθρώπου. Η αίθουσα ησυχάζει κι όλοι, ακροατήριο και δικαστές παρακολουθούν την «αγόρευση» του μαθητή.

Ο μονόλογος του Αλμπέρ περιλαμβάνει τα κυριότερα στοιχεία της Διακήρυξης του **1789** που αποτελούσε το βασικό κείμενο της Γαλλικής Επανάστασης.